

**CONSERVAREA ȘI RESTAURAREA UNUI TETRAPOD
DIN SECOLUL XIX, PROVENIND DE LA BISERICA DRUJEȘTI
- CURTEA DE ARGEȘ**
(aparținând Muzeului Național de Istorie București)

Anișoara VĂTUIU

Tetrapodul este un obiect de cult, simplu ca structură, cu funcție decorativă. Este un acoperământ pentru tetrapod, acel pupitru fix sau portabil pe care se așează Evanghelia în timpul slujbei, cunoscut, în Dicționarul Enciclopedic de Artă Medievală Românească, sub denumirea de analog. Obiectul era utilizat și ca suport în mijlocul naosului pentru icoana ce reprezintă hramul bisericii sau sfântul sărbătorit la data efectuării slujbei.

De obicei aceste acoperăminte de tetrapod erau confecționate din catifele scumpe brodate, țesute cu motive stilistice vegetale și zoomorfe sau reprezentări alegorice.

Obiectul de cult care a intrat în restaurare este de fapt o copie modernă, interpretată după țesături de tip oriental.

Piesa are formă dreptunghiulară cu dimensiunile: $L = 144$ cm, $l = 60$ cm. Este decorată pe toate laturile cu un chenar dintr-un galon dantelat din fir metalic argintiu care este înfășurat pe fir textil.

Galonul are motive geometrice spiralate și o lățime de 4 cm. Pe una din laturi bordura de galon este distrusă aproape în totalitate.

În interior, la o distanță de 2 cm, piesa este decorată cu un chenar din același galon dantelat care este și pe marginea piesei. Acesta este îngust și are o lățime de 2 cm.

Țesătura este alcătuită dintr-un suport textil de bumbac de culoare albastru închis, peste care este suprapusă o altă țesătură din fir metalic și fir textil. Firul metalic este argintiu cu ușoare tente aurii. Pe această suprafață sunt țesute elemente geometrice de tip oriental, care alternează în mod egal pe toată suprafața țesăturii, conturate cu albastru, formând șiruri egale, atât pe diagonala țesăturii cât și pe lungimea acesteia.

Aproape de centrul piesei este aplicată o cruce dintr-un galon țesut cu utzeala din fir textil și băteala cu fir metalic. Galonul are o lățime de 3 cm, iar dimensiunile crucii sunt: $L = 17$ cm și $l = 17$ cm. Lângă cruce, pe latura din dreapta, lipsește o bucată din țesătură cu dimensiunile de lungime 12 cm și lățime 7 cm. Pe toată suprafața țesăturii sunt mici lipsuri din țesătura cu fir metalic suprapusă.

Tetrapodul - este alcătuit dintr-o țesătură executată în tehnica legăturii tip sac de culoare albastru închis. Urzeala este într-un fir de bumbac, iar băteala este în două fire din bumbac. Peste aceasta este suprapusă o altă țesătură cu urzeala din fir textil de bumbac și băteala din fir metalic de cupru. Țesătura are lățime de 55 cm și este realizată în război manual.

Galonul - este din fir metalic de cupru, spiralat, înfășurat pe fir textil. Acesta este dantelat pe chenarul din margine și este lucrat dublu, iar pe chenarul din interior este lucrat simplu.

Crucea - este lucrată în război mecanic, țesută cu motive geometrice stilizate care se repetă pe toată suprafața. Galonul din care este lucrată crucea are urzeala fir textil de bumbac și băteala din fire metalice de cupru. Piesa prezintă un grad avansat de deteriorare.

STAREA DE CONSERVARE

Piesa prezintă depuneri de pământ, praf și murdărie, destrămări, rupturi și pierderi pe unele porțiuni destul de mari a firelor de bumbac din țesătura de fond și de asemenea din țesătura cu fir de cupru suprapusă; rărirea și glisarea țesăturii în foarte multe locuri (a firelor de u, b); șifonarea materialului; dispariția în multe locuri a luciului metalic din țesătura suprapusă; în partea superioară este ruptă, cu lipsă de fire textile și fire metalice; aproape de mijlocul piesei, pe partea dreapta a crucii, lipsește o bucată de țesătură. Prezintă o îmbătrânire a materialului textil și fragilizare având un grad mare de uscăciune datorat pierderii proprietății de higroscopicitate.

Galonul are depuneri de praf, pământ și murdărie pe ambele chenare cu fir de cupru; deșirarea și desprinderea galonului din cele două chenare; lipsă mare a galonului din chenarul de pe marginea piesei; lipsă, în proporție mai mică, a galonului din chenarul interior; dispariția în multe locuri a luciului metalic; fragilizare și uscăciune; oxidarea firelor metalice; depuneri de cloruri care au distrus în unele zone pelicula aurie.

Cruce prezintă depuneri de praf, murdărie și desprinderea pe unele porțiuni a firului metalic de băteală de pe firul textil de urzeală; cutări și îndoiri; oxidări ale firului metalic pe toată suprafața; depuneri de cloruri care au acoperit pelicula aurie; fragilizare și uscăciune.

RESTAURARE - CONSERVARE

Am curățat mecanic prin aspirare și periere cu o pensulă moale. Am imersat piesa într-o soluție de preînmuire din glicerină și apă distilată, la o temperatură de 30° C. Fiind foarte murdară de moloz amestecat cu ceară, a fost necesar să se schimbe această soluție de 3 ori, lăsând piesa în ultima baie până a doua zi. A doua zi am imersat piesa în apă distilată la o temperatură de 30° C, pe care am schimbat-o de 3 ori. În a treia zi am scos piesa din ultima baie, am întins-o pe plasă și am scos surplusul de apă cu hârtie de filtru, după care am încercat să scot petele de ceară cu bisturiul, atât cât a fost posibil, și am lăsat piesa la uscat. După *uscare* am scos cele două galoane și crucea.

Am pregătit o soluție din Complexon și apă distilată cu care am curățat galoanele și crucea pe ambele părți, după care le-am limpezit cu apă curentă. Le-am imersat apoi, într-o soluție preparată din apă distilată, alcool etilic și glicerină, unde le-am lăsat până a doua zi, urmând să le aplic același tratament ca și la piesă. Am efectuat scoaterea petelor de ceară cu hârtie de filtru și fierul de călcat, cu feonul și bisturiul; după care porțiunea de piesă din care nu au ieșit petele, am pus-o în apă distilată încălzită la o temperatură de 40° C și cu o spatulă am dislocat ceara rămasă. Am limpezit piesa cu jet de apă, am curățat cu Complexon și apă distilată porțiunile care aveau depuneri de cloruri, după care am făcut din nou limpezirea. În continuare am pregătit o soluție de înmuire din apă distilată, alcool etilic și glicerină și am imersat piesa în această soluție, unde am lăsat-o până a doua zi.

Am pregătit o soluție de spălare din Radix saponaria și apă distilată, unde am imersat piesa împreună cu galoanele și crucea, după curățirea în lungimea firului de urzeală, pe fața și pe dosul piesei. Galoanele și crucea le-am curățat tot cu pensula pe ambele părți. După ce am terminat curățirea, le-am limpezit cu apă curentă până am înlăturat toată spuma.

Am pregătit o soluție din apă distilată și glicerină în care am imersat piesa, galoanele și crucea și le-am lăsat până a doua zi când am pus piesa pe plasă, am scos surplusul de apă cu hârtie de filtru, am făcut un pat absorbant din netex moale, am întins și fixat piesa în bolduri, pentru a-i reda forma inițială, având în vedere caracterul elastic al țesăturii suprapuse care este realizată cu fir metalic și prezintă numeroase cutări. După această întindere am lăsat-o la uscat.

Galoanele și crucea le-am așezat tot pe un pat absorbant din letex moale, iar cu ajutorul unei pensete le-am aranjat pentru a le reda forma inițială, după care le-am lăsat la uscat.

Materialul suport pentru consolidarea piesei este din țesătură fină de bumbac. Am înmuiat țesătura în apă caldă până a doua zi pentru a îndepărta apretul din ea. După scoaterea țesăturii din apă am lăsat-o să se scurgă și am pregătit-o pentru baie de vopsire. Vopsirea țesăturii suport s-a efectuat cu coloranți direcți, rezistenți la lumină și umiditate, în tonalitatea fondului piesei (albastru închis). Până la găsirea nuanței potrivite am efectuat mai multe probe. În baie de vopsire am pus clorură de sodiu și carbonat de sodiu pentru dedurizarea apei și pentru egalizarea colorantului pe țesătură. Am efectuat clătiri repetate pentru înlăturarea surplusului de vopsea, Am preparat o soluție de anofix și apă distilată la o temperatură de 60° C pentru fixarea colorantului și am lăsat țesătura 30 minute în această soluție, după care am limpezit-o. Am pus țesătura pe sticlă și cu o pensulă am întins în lungimea firului de urzeală soluția preparată din carboxi-metil-celuloză și apă distilată, pentru redarea formei inițiale a țesăturii. Am scos surplusul de carboxi-metil-celuloză cu o bucată de pânză curată și am lăsat-o la uscat. Vopsirea firelor de bumbac am efectuat-o cu coloranți direcți în tonalitatea fondului piesei, iar vopsirea firelor de mătase, am efectuat-o cu coloranți acizi în tonalitatea țesăturii suprapuse.

Am fixat țesătura suport în pioaneze pe gherghef, după care am fixat piesa pe țesătura suport în cusături mari, dar dese, pentru a înlătura efectul de strângere, deoarece țesătura suprapusă, având băteala din fire metalice, nu dă voie piesei să stea întinsă. Consolidarea s-a efectuat pe fiecare romb în parte cu fir de bumbac, în punct de coasere foarte mic pe față. După care, cu fir de mătase, s-a prins mijlocul rombului, fir lângă fir, obținându-se în acest mod, întinderea piesei. Pe zonele lipsă toate firele metalice destrămate au fost întinse și prinse fir cu fir, iar în unele zone mai mici, cu lipsă de fire metalice, am făcut reîntregire cu fire de mătase naturală vopsite în tonalitatea firului metalic, după care am efectuat fixarea acestor fire pe suport prin rețele de consolidare cu fire de mătase naturală foarte fine, în culoarea corespunzătoare. Această metodă este valabilă pentru zonele mai mici de degradare. Zona care a fost consolidată am desprins-o de pe ramă și am constatat că este perfect întinsă. Am rulat zona consolidată, iar în continuare am fixat cealaltă zonă. În această zonă lipsurile au fost mult mai mari, firele metalice au fost dizlocate foarte mult de la locul lor dând un aspect inestetic piesei.

Am consolidat, la fel ca la prima zonă, iar firele metalice dislocate le-am prins, pe fiecare în parte, cu fir subțire de mătase naturală, de aceeași culoare, obținându-se și la această porțiune întinderea perfectă. Am consolidat trei sferturi din piesă, operațiunea de consolidare fiind foarte dificilă, a necesitat timp îndelungat de lucru. După scoaterea zonelor consolidate am constatat că piesa este perfect întinsă, cutările dispărând în totalitate.